

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ

PROGRAM PRO

ŠKOLNÍ DRUŽINU

**„Děti a hodiny nemůžeme pořád natahovat –
musíme je taky někdy nechat běžet.“**

Jean Paul

Mgr. Petra Vaňková

Ředitelka školy

Lucie Jiroušková

Vedoucí vychovatelka

Úvod

Školní družina (dále jen ŠD) je zřízena podle zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a řídí se podle vyhlášky MŠMT č. 74/2005 o zájmovém vzdělávání.

ŠD realizuje výchovnou, vzdělávací, zájmovou činnost mimo vyučování.

Činnosti probíhají formou pravidelných, průběžných a příležitostných aktivit z oblasti vzdělávací, zájmové, odpočinkové, rekreační a spontánní činnosti.

Pravidelné činnosti jsou dány každodenním zaměstnáním dle měsíční skladby zaměstnání, kterou si každá vychovatelka vytvoří.

Průběžné činnosti jsou tvořeny spontánními aktivitami dětí - při činnostech odpočinkových, rekreačních a při pobytu venku nechat účastníkům prostor k individuálnímu výběru her.

Příležitostné činnosti jsou činnosti, které překračují rámec ŠD (vánoční besídka, řemeslné dílny, jarmarky....).

Práce ŠD je zcela samostatnou oblastí výchovně vzdělávací činnosti a řídí se specifickými pravidly pedagogiky volného času.

Provoz ŠD je každý školní den od 11.35 hod do 14.35 hod.

Počet oddělení, kapacita: 2 oddělení s maximální kapacitou 40 účastníků

Počet vychovatelek: 2 – vedoucí vychovatelka Lucie Jiroušková (1. oddělení)

vychovatelka Mgr. Dana Nedvědová (2. oddělení)

Ředitel základní školy: Mgr. Petra Vaňková

Kontakty:

Telefon: 388 421 118

E-mail: zsamssumavskehostice@seznam.cz

Platnost dokumentu: od 1. 9. 2015

Zpracováno podle §5 odst. 2 Školského zákona

Charakteristika zařízení ŠD

ŠD zabezpečuje účastníkům náplň volného času v době po vyučování, před odchodem domů nebo do jiných zájmových aktivit.

ŠD je důležitým partnerem školy i rodiny. Plní výchovně vzdělávací cíle a rozvíjí specifické nadání účastníků. Nejedná se tedy o pouhou sociální službu nebo hlídání dětí.

Probíhá při činnostech spojených s odpočinkem, rekreací, zájmovou činností, zábavou.

Usilujeme o to, aby časové rozvržení a uspořádání činností podporovalo zdravý tělesný, duševní a sociální vývoj účastníků.

Vychovatelky působí na účastníky v době zvýšené únavy z vyučování. V této době se projevuje zvýšená potřeba pohybu jako kompenzace dlouhého sezení při vyučování. Těmto požadavkům se snažíme přizpůsobit režim dne ve ŠD.

Školní družinu navštěvují žáci 1. - 5. ročníku. Většina účastníků je dojíždějících.

Máme zkušenosti také s účastníky, kteří mají poruchy učení a chování, ale i s mimořádně nadanými účastníky.

Spolupráce s rodiči se neustále rozvíjí. Rodiče mohou ŠD kdykoliv navštívit a osobně s vychovatelkami vyřídit, co potřebují. V kontaktu s rodiči jsme v případě potřeby také telefonicky. Informace rodičům předáváme i prostřednictvím žákovské knížky.

Naše ŠD se účastní vyhlášených soutěží (dle zájmu účastníků), podílí se na výzdobě školy.

Popis materiálních a ekonomických podmínek

Školní družina je součástí školy. K užívání jsou určeny čtyři podkrovní místnosti, každé oddělení užívá dvě místnosti. Ty jsou účelově vybaveny skříněmi, stoly, židlemi, koberci, tabulemi a různými hračkami, stavebnicemi, knihami (vše uzpůsobeno věku účastníků). Ve všech místnostech je možnost kreativního uzpůsobení vybavení. Ve druhém oddělení je televizor s DVD přehrávačem.

K dispozici je školní tělocvična (ve dnech, kdy tam neprobíhá výuka), učebna výpočetní techniky s interaktivní tabulí, cvičná kuchyňka, fotbalové a dětské hřiště, školní a obecní knihovna. Okolí školy a Šumavských Hoštic je vhodné ke kratším i delším vycházkám.

Účastníci mají k dispozici různý výtvarný materiál (náčrtníky, barevné papíry, pastelky, fixy, voskovky, různé druhy barev) a pomůcky k zájmovým činnostem.

Personální podmínky

O účastníky školní družiny se stará kvalifikovaná vychovatelka, která při své práci využívá svých zkušeností a znalostí. Výše pracovního úvazku vychovatelky je 0,5. Ředitelka školy dbá o odborný růst vychovatelky (školení a kurzy).

Vychovatelka se chová a jedná v souladu se společenskými pravidly, pedagogickými a metodickými zásadami výchovně vzdělávací činnosti v ŠD. Snaží se pružně a citlivě reagovat na okamžitou situaci.

Předává nové poznatky a snaží se vést žáky k citovému prožívání bezprostředních vztahů k okolí.

Usiluje o to, aby výsledkem byla pohoda a prožitek účastníků, jejich zaujetí pro činnost, radostné prožití pobytu v ŠD.

Výše úplaty

Na částečnou úhradu neinvestičních nákladů za využívání školní družiny při Základní škole a mateřské škole Šumavské Hoštice je stanoven poplatek ve výši 60 Kč za každý kalendářní měsíc.

Platba za kalendářní měsíc je splatná do 5. dne příslušného kalendářního měsíce, pokud ředitel školy nedohodne se zákonným zástupcem účastníka jiný termín úhrady, v hotovosti vychovatelkám ŠD. Proti platbě bude vychovatelkami vystaveno potvrzení.

V případě neuhrazení úplaty včas bude účtováno penále ve výši 5% za každý započatý den.

O prominutí poplatku rozhoduje ředitel školy na základě písemné žádosti zákonných zástupců účastníka (např. účastník se sociálním znevýhodněním).

Podmínky přijímání uchazečů, průběh a ukončování vzdělávání

Přihlašování a odhlašování účastníků, vybírání poplatků, předávání informací rodičům, vyřizování námětů a stížností zajišťují vychovatelky.

Přihlašování a odhlašování účastníků ze školní družiny je prováděno na základě písemných žádostí zákonných zástupců účastníka na začátku školního roku a v případě volných míst i v průběhu školního roku.

Na zápisním lístku musí být zákonným zástupcem uvedeny důležité informace o účastníkovi pro vychovatelku, rozsah docházky a způsob odchodu účastníka domů z družiny, zápisový lístek musí být odevzdán včas.

O přijetí do školní družiny rozhoduje ředitel školy. Rozhodnutí o nepřijetí obdrží zákonný zástupce písemně.

Podmínky ukončení docházky: neplacení poplatku, porušování řádu školní družiny, osobní důvody zákonných zástupců. O ukončení vzdělávání ve školní družině žádají rodiče písemnou formou.

Ředitelka Základní školy a mateřské školy Šumavské Hoštice Mgr. Petra Vaňková stanovila následující kritéria, podle nichž bude postupovat při rozhodování o přijetí dítěte, žáka, účastníka ŠD do školní družiny, **když počet žádostí o přijetí v daném roce překročí stanovenou kapacitu maximálního počtu dětí pro družinu.**

Kritérium		Bodové ohodnocení
Uchazeč je žákem 1. ročníku	1 rok	5
Bydliště uchazeče	V obcích Lažiště, Záblatí, Zábrdí, Kratušín... (vázaný odjezdem autobusu z obce Šumavské Hoštice v 15 hodin)	5
	V obci Buk, Žárovná, Šumavské Hoštice, Kosmo, Vojslavice	1
	Uchazeč se specifickými vzdělávacími potřebami	2

V případě rovnosti bodů (shodnosti posuzovaných kritérií) rozhodne los. Přítomni při losování budou ředitelka Základní a mateřské školy Šumavské Hoštice, vedoucí vychovatelka a zřizovatel školy. O průběhu losování bude vyhotoven zápis.

Bezpečnost a ochrana zdraví

Za zajištění podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví účastníků zodpovídají v době provozu ŠD vychovatelky ŠD, resp. každý vyučující, který je pověřen zastupováním ve školní družině v nepřítomnosti vychovatelky.

Vychovatelky ŠD byly proškoleny o bezpečnosti při práci s účastníky, vedoucí vychovatelka prošla kurzy první pomoci.

Na začátku školního roku jsou účastníci poučeni o bezpečném chování při činnostech ve školní družině, tělocvičně, v kuchyňce, na fotbalovém a dětském hřišti, ve školní a obecní knihovně. Účastníci berou na zřetel pokyny vychovatelek, dodržují bezpečnost při všech činnostech vykonávaných v ŠD.

Účastník má možnost si do ŠD přinést vlastní nápoj – zajištění pitného režimu.

Účastníky seznamujeme s možnými riziky pobytu a pohybu ve škole i mimo ni, seznamujeme je s možnými následky různých činností, se správnými způsoby používání nástrojů a různých předmětů.

Účastníky poučujeme o zásadách správného chování nejen ve škole, ale také na veřejnosti a na komunikacích. Také jim připomínáme, jak se mají chovat v době prázdnin.

Sebemenší projevy šikany vychovatelka řeší okamžitě.

Účastníky také seznamujeme s postupem při úrazu nebo v případě požáru.

Jakékoliv sebemenší poranění, náhlou zdravotní indispozici hlásí účastník ihned vychovatelce.

Režim dne

Účastníci jsou vedeni k vytvoření příznivého sociálního klimatu, vzájemnému respektu, k přátelskému vztahu a slušnému chování nejen k vrstevníkům, ale i k ostatním pracovníkům školy. To, mimo jiné, přispívá k bezproblémovému chodu ŠD.

Uspořádání režimu dne dává možnost pružně reagovat na individuální potřeby a aktivity i odpočinku účastníků.

Umožňuje organizaci činností v průběhu dne pružně přizpůsobit potřebám a aktuální situaci, reaguje i na neplánované situace v družině. Poměr řízených a spontánních činností je vyvážený.

Účastníci jsou podněcováni k vlastní aktivitě. Tyto aktivity probíhají formou individuální nebo skupinové činnosti.

Maximálně využíváme pěkné počasí k pobytu venku. Organizujeme vycházky a hodně času trávíme na hřišti v blízkosti školy.

Po vyučování dochází k velkému poklesu výkonnosti. Doba a způsob odpočinku se řídí potřebami účastníků. Po odpočinku následují zájmové činnosti různého zaměření.

Činnosti zaměřené na pohyb provádíme nejen venku, ale i v tělocvičně.

Denní skladba zaměstnání

Odpočinkové činnosti – slouží především k odstranění únavy z dopoledního vyučování, zařazují se nejčastěji po obědě.

Rekreační činnosti – slouží k regeneraci sil, převažuje v nich odpočinek aktivní s náročnějšími pohybovými prvky. Hry a spontánní činnosti mohou být rušnější.

Zájmové činnosti – rozvíjejí osobnost účastníka, umožňují účastníkům seberealizaci i individuální činnost, organizovanou nebo spontánní aktivitu.

Příprava na vyučování – zahrnuje okruh činností související s plněním školních povinností, není však legislativně stanovena jako povinná činnost ŠD.

Získávání dalších doplňujících poznatků – při průběžné činnosti ŠD (např. vycházky, poslechové činnosti, práce s knihou a časopisy).

Pobyt účastníků v družině provází řada režimových momentů – převlékání, přechody, sebeobslužné činnosti. Snažíme se, aby probíhaly s co nejmenším úsilím, bez stresů a aby je účastníci vykonávali automaticky.

Konkrétní cíle vzdělávání ve školní družině

- kompenzace jednostranné zátěže u účastníků během dopoledního vyučování
- zajištění pocitu bezpečí a klidu
- aktivní rozvoj a ochrana fyzického a duševního zdraví
- rozvoj fantazie, dovedností a schopností
- pozitivní vztah k přírodě a životnímu prostředí
- využití přirozené dětské zvědavosti, podpora zdravého sebevědomí a sebeprosazování účastníků
- vhodná motivace účastníků, nabídka zájmové činnosti dle věku, zájmů a schopností účastníků
- spolupráce s preventistou (šikana, drogy, záškoláctví, konflikty)
- spolupráce s Dopravním a Zdravotnickým kroužkem
- vytvářet u účastníků potřebu projevovat pozitivní city a chování, jednání a prožívání životních situací (rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě)
- učit účastníky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně zodpovědný
- vést účastníky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám
- připravit účastníky k tomu, aby se projevovali jako svobodné a zodpovědné osobnosti, aby uplatňovali a naplňovali své povinnosti

Kompetence

- osvojí si takové názory, schopnosti a dovednosti, které mu umožní dobře zvládnout současný život a zároveň ho připraví na život budoucí
- využívá poznatky, které získá ve škole a nenásilným způsobem na ně naváže vhodnou výchovnou činností
- rozvíjí praktické dovednosti v různých činnostech
- projevuje ochotu věnovat se nabízeným činnostem, umí říci „ne“ nevhodným nabídkám na využití volného času
- samostatně vyhledává vhodná řešení, přemýšlí a plánuje řešení zábavných úkolů
- naučí se kladnému vztahu k vlastnoručně vyrobenému výrobku, započatou práci dokončí
- samostatně myslí a tvoří, dokáže přijmout kompromis
- umí se dle potřeby podřízovat a chápat přitom vzájemné vztahy nadřízenosti a podřízenosti v kolektivu
- rozvíjí kamarádství, projevuje citlivost a ohleduplnost
- komunikuje bez ostychu s vrstevníky i staršími osobami
- respektuje práce, úspěchy, názory a nápady ostatních, diskutuje o nich, ale umí vyjádřit i svůj názor
- je tolerantní
- účinně spolupracuje ve skupině, podílí se na příjemné atmosféře v kolektivu
- umí poskytnout pomoc vrstevníkům nebo o ni sám požádá
- vnímá nespravedlnost, agresivitu, šikanu a dokáže se jim bránit, rozpozná vhodné a nevhodné chování
- uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí, umí je obhájit
- k úkolům a povinnostem přistupuje zodpovědně
- chápe, že oddalování nebo vyhýbání se řešení problému nevede k cíli ani k úspěchu
- zvládá pravidla slušného chování
- dodržuje vymezená pravidla
- rozvíjí nejen své pohybové dovednosti, ale i umění odpočívat
- váží si tradic a kulturního dědictví
- poznává přírodu v okolí školy, chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy

Kompetence, které účastník v ŠD získá, jsou důležité především pro jeho osobní realizaci a začlenění do kolektivu. V ŠD jsou tyto kompetence vhodně posilovány a rozvíjeny.

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova – osobnostní rozvoj: rozvoj schopnosti poznávání, sebepoznání a sebepojetí, seberegulace a sebeorganizace, psychohygiena, kreativita

- sociální rozvoj: poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace, kooperace a kompetice

Multikulturní výchova – kulturní tradice

- lidské vztahy
- princip solidarity

Environmentální výchova – ekosystémy

- základní podmínky života
- lidské aktivity a problémy životního prostředí
- vztah člověka k přírodě

Výchova demokratického občana - občanská společnost a škola

- občan, občanská společnost a stát

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – Evropa nás zajímá

- jsme Evropané

Mediální výchova – fungování a vliv médií ve společnosti

Obsah vzdělávání

Člověk a zdraví – osvojování a rozvoj pohybových dovedností převážně při pobytu venku

- upevňování hygienických návyků

Člověk a svět práce – pozitivní vztah k práci

- osvojení základních pracovních dovedností a návyků
- používání vhodných materiálů a pomůcek při práci

Umění a kultura – chápání umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti jako neoddělitelné součásti lidské existence

- rozvoj tvůrčího potenciálu
- pochopení a poznávání uměleckých hodnot

Člověk a jeho svět – orientace v okolí školy a Šumavských Hoštic, objevování a poznávání života v obci

Náměty činností

Tematické vycházky po Šumavských Hošticích a jejich okolí: upevňování znalostí ze silničního provozu – bezpečná cesta do školy a ze školy, seznámení se s obcí (obecní úřad, pošta, obchod, kovárna, truhlárna), pozorování změn v přírodě v závislosti na střídání ročních období, rozhovory o počasí, poznávání rostlin, stromů, živočichů a jejich života, seznámení se s památkami v okolí.

Sportovní aktivity: pohybové hry na hřišti (soutěže, štafety, závody, spontánní pohybové činnosti)

Tradice a významné dny: Vánoce, Velikonoce, Den matek, Den Země atd. (ruční a výtvarné práce – využití různých dostupných technik a materiálů).

Další činnosti vycházejí ze zájmu a dovedností účastníků a jsou zařazovány průběžně během celého roku (např. četba, zimní radovánky, hudební činnosti, vaření, sledování dokumentů atd.).

Při realizování činností respektujeme individualitu, věk, možnosti, schopnosti účastníků a okolnosti, které mohou při realizaci činností nastat.

Délka a časový plán

Časový plán pro školní družinu je sestaven na dobu jednoho vzdělávacího cyklu, tj. 5 let. Vychovatelky školní družiny sestavují měsíční plány, ve kterých jsou zahrnuty i příležitostné akce a různé projekty. Měsíční plány sestavené na základě školního vzdělávacího programu odevzdávají vychovatelky ředitelce školy ke schválení. Plány vyvěšují vychovatelky na nástěnku u vchodů do obou oddělení družiny. Plány jsou pro účastníky motivační.

Formy vzdělávání

Školní družina plní výchovně vzdělávací činnost formou odpočinku, rekreační a zájmové činnosti a přípravou na vyučování.

Pravidelná činnost: VV, PČ, HV, TV, dramatická výchova, environmentální výchova, příprava na vyučování.

Příležitostná činnost: výchovně vzdělávací zájmová nebo rekreační činnost organizovaná nepravidelně dle zájmu účastníků, možností školní družiny a aktuálních nabídek.

Evaluace

Hodnocení většího či menšího tematického celku provádí vychovatelky společně s ředitelkou po skončení nebo i v průběhu, zamýšlí se nad tím, zda byl vytýčený cíl naplněn a jaké další cíle byly sledovány.

Podle získaných výsledků můžeme dál plánovat tematické celky, jejich části upravovat, obměňovat, obohacovat o nové náměty, hledat nové prostředky činnosti.

Hodnocení směrem k účastníkům provádíme průběžně – hodnotíme individuální výsledky účastníků, jejich pokroky, úspěchy, nezdary. Individuální hodnocení má zvláštní význam i pro sebehodnocení účastníka. S účastníkem o pokrocích, kterých dosahuje, vhodným způsobem hovoříme.

Hodnotíme aktivitu, zájem účastníků, jejich náměty a plnění pedagogického záměru.

Všechny realizované činnosti hodnotíme v souladu s výchovně vzdělávacím programem a zejména z pohledu přínosu pro účastníky, což je podkladem pro další práci.

Závěr

Společně s účastníky se snažíme vytvářet hranice správného chování. Snažíme se účastníky oceňovat, dáváme jim prostor pro jejich názor a řešení ve věcech, které se jich týkají.

Dáváme jim možnost si vybrat a nehodnotíme osobnost účastníka, ale jeho výkon.

Nezbytnou podmínkou úspěšné výchovy je nejen láska, ale také respektování osobnosti.

Pro rozvoj řady kompetencí je zapotřebí pravidelný a dlouhodobý styk s vrstevníky a dalšími lidmi. Pro život se potřebujeme naučit domluvit, vycházet a spolupracovat s nejrůznějšími lidmi – nejen s těmi blízkými a s přáteli, ale i s lidmi, kteří se od nás odlišují co do schopností, chování, zvyků, temperamentu, zájmů,...

Ideálním prostředím, kde se to účastníci mohou učit, je přirozená vrstevnická skupina ve školní družině.

